

Prefaci. Una llengua històrica, moderna i per a tots els usos

“Volent e cobeeiant obeir homilment al vostre manament e servir a la vostra volentat, axí com són tengut, yo treslade aquest libre”. El fet de trobar-se, a la Bodleian Library o la Biblioteca de l'Escorial, amb la lletra gòtica clara de les primeres traduccions científiques en la nostra llengua, de finals del segle XIII, provoca encara una intensa emoció. Com també ho pot fer la contemplació, en museus de Berlín o París, de les mil·lenàries tauletes d'escriptura cuneïforme que contenen textos en el desaparegut idioma sumeri, però, en el primer cas, amb dues diferències importants: que el valencià/català continua sent una llengua viva, parlada tots els dies per milions de persones, i que és la nostra, la d'una col·lectivitat idiomàtica que s'ha reproduït al llarg de la història just des de fa uns huit segles i l'ha emprada per a tots els usos possibles.

No debades, si els primers textos en romanç català, com els *Greuges de Guitard Isarn, senyor de Caboet* o les *Homilies d'Organyà*, són de les primeres dècades del 1200 a l'Alt Urgell, a final de la centúria, després d'un període notablement marcat per l'expansió territorial cap a València, Mallorca i Sicília i d'un profund desenvolupament de les estructures polítiques i culturals a tots els nivells, apareixen ja obres específicament científiques, sobretot a través de traduccions: el *Llibre de doctrina* de Hunayn ibn Ishaq, el *Secret dels secrets* pseudoaristotèlic, el *Tasrif* d'Abu-l-Qàssim, el *Llibre de Sidrac* anònim, etc. No tardarien a arribar, a més, els textos científics originals, per milers, des dels passatges del filòsof mallorquí Ramon Llull fins al conegut *Llibre de la menescalía* del cavaller valencià Manuel Dieç, passant pel *Regiment de preservació de pestilència e mortaldats* del metge català Jaume d'Agramunt, en plena crisi de la Pesta Negra el 1348.

Preface. A historical, modern language for all uses

“Volent e cobeeiant obeir homilment al vostre manament e servir a la vostra volentat, axí com són tengut, yo treslade aquest libre” [Humbly desiring to obey your orders and to serve your will, as far as I am concerned, I transmit this book to you.] The fact of finding, in the Bodleian Library or the Library of El Escorial, the clear gothic handwriting of the first scientific translations in our language, from the end of the 13th century, still provokes an intense emotion. As can the contemplation, in museums in Berlin or Paris, of the millenary tablets of cuneiform writing containing texts in the disappeared Sumerian language, but, in the first case, with two important differences: the fact that Valencian/Catalan is still a living language, spoken every day by millions of people; and that it is ours, that of a linguistic community that has reproduced itself throughout history for the last eight centuries and has used it for all possible purposes.

Not surprisingly, if the first texts in Catalan romance, such as the *Greuges de Guitard Isarn, senyor de Caboet* or the *Homilies d'Organyà*, date from the first decades of the 1200s in the county of Alt Urgell, at the end of the century, after a period marked by territorial expansion towards Valencia, Mallorca and Sicily and a profound development of political and cultural structures at all levels, specifically scientific works appear, especially through translations: Hunayn ibn Ishaq's *Llibre de doctrina*, the pseudo-Aristotelian *Secret dels secrets*, Abu-l-Qàssim's *Tasrif*, the anonymous *Llibre de Sidrac*, etc. It would not take long for the original scientific texts to arrive in thousands, from the passages of the Mallorcan philosopher Ramon Llull to the well-known *Llibre de la menescalía* of the Valencian knight Manuel Dieç, through the *Regiment de preservació de pestilència e mortaldats* of the Catalan physician Jaume d'Agramunt, in the midst of the Black Death crisis in 1348.

Certament, però, dos fenòmens van afectar l'ús del valencià/català en l'àmbit de la ciència a partir del Renaixement: d'una banda, el progrés durant alguns segles de l'anomenat *neollatí* com a llengua científica internacional i, d'una altra banda, la integració de la Corona d'Aragó en la Monarquia Hispànica, una vasta organització política governada des de Castella i en què el castellà fou predominant a la cort reial, de manera que aquesta llengua va anar estenent-se entre les elits. De fet, el procés de construcció d'un estat clarament centralista i uniformitzador entre els segles XVIII i XIX va comportar no només la destrucció de les estructures institucionals desenvolupades des de temps medievals a València, Catalunya i Mallorca, sinó també l'apartament del valencià/català de tots els àmbits de producció de l'alta cultura.

Així les coses, calgué esperar a finals del Huit-cents i especialment a les primeres dècades del Nou-cents per tal que la llengua tornara a recuperar espais d'ús cultural i científic, en un procés que, amb daltabaixos, arriba fins als nostres dies. Ja fa dècades, doncs, que es torna a produir, reproduir i divulgar coneixement científic en valencià, però ni de bon tros amb el potencial al qual podria arribar una llengua que parlen habitualment vora cinc milions de persones, una xifra igual o superior a la de molts idiomes oficials dels estats de la Unió Europea. És per això que des de l'*ANUARI d'Arquitectura i Societat* apostem per potenciar-lo com a llengua principal de les publicacions de la revista, bo i resseguint un llarg camí històric que enfonsa les seues arrels en l'edat mitjana i que s'imbrica plenament amb el present i el futur de la nostra societat, una societat que manté viu i apte per a tots els usos l'idioma que l'ha definida al llarg dels temps.

However, two phenomena affected the use of Valencian/Catalan in the field of science from the Renaissance onwards: on the one hand, the progress during some centuries of the so-called neo-Latin as an international scientific language and, on the other hand, the integration of the Crown of Aragon into the Hispanic Monarchy, a vast political organization governed from Castile and in which Castilian was predominant in the royal court, so that this language was spreading among the elites. In fact, the process of building a clearly centralist and uniformising state between the 18th and 19th centuries involved not only the destruction of the institutional structures developed since medieval times in Valencia, Catalonia and Mallorca, but also the elimination of Valencian/Catalan from all areas of production of high culture.

Thus, it was not until the end of the eighteenth century and especially in the first decades of the nineteenth century that the language regained its cultural and scientific use, in a process that, with some setbacks, has lasted until the present day. It has been decades, therefore, that scientific knowledge in Valencian has been produced, reproduced and disseminated again, but not with the potential that could be reached by a language that is spoken by about five million people, a figure equal or higher than that of many official languages of the states of the European Union. That is why we at "ANUARI d'Arquitectura i Societat" are committed to promoting it as the main language of the journal's publications, following a long historical path that has its roots in the Middle Ages and is fully imbricated with the present and future of our society, a society that keeps alive and suitable for all uses the language that has defined it throughout the ages.